

Λαϊκισμός και ελληνική πραγματικότητα

Στις μέρες μας (και εννοώ την τελευταία εικοσαετία) πολύς λόγος γίνεται για την επέλαση ενός ρεύματος λαϊκισμού που με τη μορφή χιονοστιβάδας απειλεί να διαβρώσει και να σαρώσει κάθε εκδήλωση του εθνικού μας βίου. Κυρίως όμως περιφίγγει επικίνδυνα την πολιτική ζωή και το πολιτιστικό γίγνεσθαι.

Ο λαϊκισμός βεβαίως, ως πολιτικό-κοινωνικό φαινόμενο (δεν θα έλεγα ως ιδεολογία, γιατί δεν τόλμησε να εμφανισθεί έτσι με καθαρότητα) είναι «παλαιός εσοδείας», με κορυφαία του εκδήλωση, στον παρόντα αιώνα, την προετοιμασία του φασισμού-ναζισμού. Μια προσεκτικότερη αναδρομή διδάσκει πως ο λαϊκισμός εμφανίζεται σε όλες τις χρονικές περιόδους, άλλοτε αποδυναμωμένος και σε φάση σαφούς υποχώρησης (μα πάντοτε ελλοχεύων) και άλλοτε σε έξαρση. Η εμφάνιση και η άνηση δημαγωγών στην πολιτική σκηνή άλλωστε, προϋποθέτει κλίμα λαϊκισμού, αφού ο δημαγωγός-πολιτικός είναι ο κατ' εσχάτην εκφραστής του. Ο λαϊκιστής-δημαγωγός αποκρύπτει τις υπαρκτές δυσκολίες απ' τον λαό, γιατί, αν το κάνει, γίνεται δυσάρεστος και του λέγει ό,τι εκείνος (ο λαός) επιθυμεί ή ακούσει. Ο λαός-κατά τον λαϊκιστή- έχει δίκιο συνεχώς και έχει μόνον δικαιώματα-δύολου υποχρεώσεις- τα οποία κάποιοι «κακοί ή υπηρέτες ξένων αφεντάδιων» (αόριστα) του τα αρνούνται. Κολακεύοντας συνεχώς τον λαό μπορεί ο λαϊκιστής πολιτικός να τον χρησιμοποιήσει και σαν ασπίδα του, οσάκις δεν τον βολεύουν οι αποφάσεις της κοινοβουλευτικής ή δικαστικής εξουσίας. Οδηγούμαστε δηλαδή στην αυθαίρετη υπερβολή που διατύπωσε αρχηγός πολιτικού κόμματος, ότι δηλαδή «ο λαός είναι ο μόνος θεσμός».

Την πιο ακραία εκδοχή λαϊκισμού ίσως τη ζήσαμε (και τη ζούμε βεβαίως) στα μαζικά μέσα επικοινωνίας. Στον καθημερινό τύπο αρχικά, στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση ύστερα. Όχι συλλήβδην ασφαλώς. Σε ποσοστό όμως αρκετά ενδεικτικό. Έτυχε

Του ποιητή
Κώστα
Λάνταβου

μάλιστα εφημερίδες, φορείς του λαϊκισμού, να έχουν και πρωτιά στην κυκλοφορία. Για να κερδίσουν λοιπόν αναγνωστικό ή τηλεοπτικό κοινό εξοβελίζουν κάθε αντικειμενικότητα ή διαφορετική άποψη, ισοπεδώνουν αξίες, κώδικες συμπεριφοράς, ενίοτε λαοπλογοούν και προσφέρουν πληροφόρηση μονόπλευρη, μονοσήμαντη, με πλήρη απουσία της πολυφωνίας, απαραίτητο συστατικό δημοσιογραφικής και δημοκρατικής λειτουργίας. Προβάλλουν μια «κοιλούρα» που καμία σχέση δεν έχει με την ποιότητα και εκθειάζει το κίτς, συχνά και τη χυδαιότητα.

Το κύμα του λαϊκισμού ήταν αδύνατο να αφήσει αλώβητο το ευρύτερο πολιτιστικό πεδίο. Προσπάθησε να αλλοιώσει και το αισθητικό κριτήριο (ανυποψίαστο συχνά, αλλά αγνό εν σπέρματι) πολλών Ελλήνων πολιτών με τις δήθεν «πολιτιστικές» εκδηλώσεις-φιέστες μαζικής κατανάλωσης: χύδην συναυλίες χαμπλού επιπέδου σε γήπεδα, χρηματοδοτούμενη διάφορων κακόγουστων θεαμάτων προς όφελος των επιτηδειών κ.λ.π.

Πιστεύω όμως, πως στον λαϊκισμό ανθίσταται –και νομίζω με επιτυχία- η γνήσια καλλιτεχνική δημιουργία. Η λογοτεχνία, η εικαστική δημιουργία, το θέατρο, η μουσική, οι τέχνες γενικώς και η διάνοηση δίνουν καθημερινά μάχες και συνιστούν ανυποχώρητους θύλακες αντίστασης στο ισοπεδωτικό, γνήσια αντιλαϊκό ρεύμα του αποχαυνωτικού, ευτελούς και τελικώς επικίνδυνου λαϊκισμού που εμπιέει συν τοις άλλοις στοιχεία ενός υπέρποντος φασισμού, ευδιάκριτου πάντως. Γιατί γνήσια λαϊκό είναι ό,τι ομιλεί τη γλώσσα της αλήθειας, γνήσια λαϊκό είναι ό,τι καλλιεργεί και ανεβάζει το πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο του λαού, ό,τι βελτιώνει το γούστο του λαού, ό,τι εξημερώνει το «ζώο που κουβαλάει» ο καθένας μας μέσα του.

***Ο Κώστας Λάνταβος είναι γιατρός παθολόγος και εργάζεται στη Λάρισα**